

THIẾT KẾ NỘI DUNG VÀ HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC TÀI CHÍNH TRONG HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM CHO HỌC SINH TIỂU HỌC Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Nguyễn Minh Giang và Võ Trần Nguyệt Chinh

Khoa Giáo dục Tiểu học, Trường Đại học Sư phạm Tp. Hồ Chí Minh

Tóm tắt. Nghiên cứu đã xây dựng được nội dung và hoạt động giáo dục tài chính dựa trên đặc điểm phát triển nhận thức và chương trình Hoạt động trải nghiệm sáng tạo theo định hướng phát triển năng lực cho học sinh tiểu học. Nội dung giáo dục tài chính được thiết kế theo nguyên tắc SOS (tiết kiệm – từ thiện – tiêu dùng) trong các chủ đề hoạt động khám phá bản thân, hoạt động rèn luyện bản thân, hoạt động chăm sóc gia đình và hoạt động xây dựng cộng đồng ở nhiều mức độ khác nhau phù hợp với từng giai đoạn phát triển của học sinh. Các hoạt động giáo dục tài chính được thiết kế cho tiết học độc lập hoặc dự án kéo dài 4 tuần. Học sinh làm việc độc lập hoặc làm việc theo nhóm để thực hiện các bài tập liên quan đến quản lý tài chính.

Từ khóa: Giáo dục tài chính, hoạt động trải nghiệm, học sinh tiểu học, tiền, SOS.

1. Mở đầu

Hoạt động trải nghiệm là hoạt động giáo dục bắt buộc được thực hiện từ tiểu học đến trung học phổ thông trong chương trình giáo dục phổ thông mới. Ở cấp tiểu học, nội dung Hoạt động trải nghiệm tập trung vào các hoạt động khám phá bản thân, hoạt động rèn luyện bản thân, hoạt động phát triển quan hệ với bạn bè, thầy cô và người thân trong gia đình. Các hoạt động xã hội và tìm hiểu một số nghề nghiệp gần gũi với HS cũng được tổ chức thực hiện với nội dung, hình thức phù hợp với lứa tuổi [1]. Một chủ đề xuyên suốt trong hoạt động trải nghiệm đó chính là trang bị kỹ năng liên quan đến việc sử dụng tiền (quản lý tài chính) cho HS ngay từ giai đoạn tiểu học.

Tiền không chỉ ảnh hưởng lớn đến người trưởng thành mà còn tác động đến tư tưởng, tình cảm và hành vi của học sinh (HS). Ở giai đoạn tiểu học, nhận thức về giá trị và việc sử dụng tiền của HS không giống nhau. Một số HS biết tiết kiệm và sử dụng tiền đúng đắn như mua đồ dùng học tập, sách vở hay phục vụ cho những đam mê, sở thích tích cực của bản thân, giúp đỡ bạn bè hay những người có hoàn cảnh khó khăn hơn. Tuy nhiên, đa số HS chưa ý thức được giá trị thực sự của đồng tiền, chưa hiểu hết hoặc hiểu sai chức năng của tiền đối với cuộc sống, do đó chưa biết sử dụng tiền một cách hợp lý. Nghiêm trọng hơn, nhiều HS sử dụng tiền cho việc chơi game, hoặc kiếm tiền bằng cách ăn cắp, làm việc cho người khác nên dễ bị các đối tượng xấu trong xã hội lợi dụng, bóc lột sức lao động, ...

Giáo dục tài chính (GDTC) có thể tạo nên sự khác biệt, trang bị cho những người trẻ có kiến thức, kỹ năng và sự tự tin để chịu trách nhiệm về cuộc sống của mình, xây dựng một tương

lai an toàn hơn cho bản thân và gia đình. Trường học cung cấp GDTC sẽ giúp HS biết đưa ra các quyết định tài chính một cách hiệu quả và trách nhiệm của công dân toàn cầu trong thế kỉ XXI [2].

Trên thế giới, GDTC được thực hiện ở rất nhiều quốc gia ngay từ giai đoạn HS tiểu học [3]. Theo OECD, GDTC như một phần của chương trình học là một công cụ chính sách công bằng và hiệu quả. GDTC là một quá trình lâu dài và nên thực hiện từ khi còn nhỏ. Một số nghiên cứu cho thấy khi trẻ được GDTC bắt đầu khi còn nhỏ có khả năng thực hiện các bài kiểm tra về tài chính tốt hơn với trẻ không được giáo dục về tài chính và số tiền có trong heo đất tiết kiệm được sau cùng một thời gian cũng nhiều hơn. Như vậy, kiến thức và thái độ về tiền, cũng như cách sử dụng đã được cải thiện đáng kể so với trước đó [9].

Ở Việt Nam, giáo dục về kĩ năng quản lí tài chính cho HS là một phần quan trọng trong chương trình giáo dục phổ thông mới của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Trong đó, ở tiểu học nội dung này được triển khai trong Hoạt động trải nghiệm để phát triển năng lực HS. Việc triển khai GDTC trong Hoạt động trải nghiệm cho HS đòi hỏi sự đầu tư và nghiên cứu nghiêm túc của giáo viên tiểu học để đưa ra những nội dung và hoạt động giáo dục phù hợp. Đồng thời đảm bảo sự công bằng cho tất cả HS, đặc biệt là những HS chưa có cơ hội được học tập kĩ năng này tại gia đình. Muốn phát triển được năng lực của HS về tài chính thì việc hình thành kĩ năng quản lí cần được thực hiện thường xuyên và theo một hệ thống. Do đó, việc *Thiết kế nội dung GDTC trong Hoạt động trải nghiệm cho HS tiểu học* là rất cần thiết. Nghiên cứu này giúp sẽ GV triển khai GDTC theo từng giai đoạn dễ dàng hơn và HS có cơ hội được thực hành thường xuyên từ đó phát triển năng lực tự chủ, năng lực giải quyết vấn đề, năng lực hợp tác, năng lực tính toán và tiếp tục học tập các nội dung GDTC ở những lớp cao hơn.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Lịch sử nghiên cứu

Trên thế giới, tầm quan trọng của việc GDTC cho mỗi người đã được nhận thức và tiến hành từ khá sớm. Nhiều quốc gia và các tổ chức quốc tế như OECD, World Bank (WB), đã cam kết tăng cường tài chính toàn diện và cần thiết xây dựng chiến lược quốc gia về GDTC. Theo kết quả khảo sát của OECD/INFE (2015) có 59 quốc gia đã, đang xây dựng và triển khai thực hiện chiến lược GDTC quốc gia. So với con số 36 nước triển khai năm 2012 đã cho thấy việc xây dựng và triển khai chiến lược chính là hiệu quả để thực hiện trụ cột GDTC [4].

Sự ra đời của GDTC được tích hợp vào các chủ đề của nhiều môn học tại các trường học ở các quốc gia Châu Á bắt đầu từ khá sớm như ở Nhật Bản (1950), Úc (2005), New Zealand (2007), Philippines (2009), Israel (2010), Hàn Quốc (2009), Malaysia (2011), Singapore (2012), Trung Quốc (2014), Ấn Độ (2015),... [3]. Tại Hội nghị Bộ trưởng Hợp tác kinh tế châu Á-Thái Bình Dương 2012 (APEC) đã thông qua một tuyên bố chính sách công nhận tầm quan trọng của GDTC trong các trường học và khuyến khích các thành viên APEC sử dụng các chiến lược quốc gia về GDTC. Từ năm 2012, kiến thức về tài chính là một phần tùy chọn trong chương trình của OECD để đánh giá HS quốc tế (PISA). Trên cơ sở đó xây dựng một bộ tiêu chuẩn quốc tế duy nhất về mức độ hiểu biết tài chính của những người trẻ. Đồng thời đã xây dựng chương trình chi tiết về GDTC trong trường học [5].

Ở Việt Nam, đã có một số chương trình GDTC của các tổ chức tài chính, tổ chức xã hội và tổ chức phi chính phủ quốc tế thực hiện nội dung này như chương trình “JA more than money”, “Thông minh cùng Cha-ching”, “Giáo dục con trẻ về tài chính”;... Ngân hàng Nhà nước Việt Nam đang phát triển “Chương trình GDTC quốc gia” bắt đầu là nhóm người dân nghèo và thu nhập thấp, phụ nữ ở nông thôn, các doanh nghiệp vừa và nhỏ. Giai đoạn tiếp theo sẽ bao gồm một phạm vi rộng hơn triển khai bao gồm GDTC trong trường học và đại học. Vụ Truyền thông Ngân hàng Nhà nước Việt Nam và Trung tâm tin tức VTV24 đã phối hợp thực hiện và ra mắt chương trình truyền hình thực tế “Những đứa trẻ thông thái” với mục tiêu giúp trẻ “Học hỏi về

tiền, làm chủ tương lai”. Trong chương trình giáo dục phổ thông hiện hành và chương trình mới, nội dung GDTC được tích hợp vào trong nhiều môn học và hoạt động cho HS, trong đó có những chủ đề hướng dẫn sử dụng tiền một cách hợp lý.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

2.2.1. Một số khái niệm liên quan

2.2.1.1. Tài chính

Tài chính là sự vận động của tiền tệ, diễn ra ở mọi chủ thể trong xã hội, phản ánh tổng hợp các mối quan hệ kinh tế nảy sinh trong phân phối các nguồn tài chính thông qua việc tạo lập, hoặc sử dụng tiền tệ, nhằm đáp ứng nhu cầu khác nhau của các chủ thể trong xã hội

2.2.1.2. GDTC

Theo OECD (2005), GDTC được hiểu là một quá trình trong đó người tiêu dùng/nhà đầu tư cải thiện sự hiểu biết về các khái niệm, sản phẩm và rủi ro tài chính, dựa trên những thông tin, hướng dẫn và tư vấn khác mà phát triển các kỹ năng, sự tự tin để nhận biết các rủi ro cũng như cơ hội tài chính, từ đó đưa ra các quyết định trên cơ sở đầy đủ thông tin, hoặc biết cách tìm kiếm sự giúp đỡ và hành động một cách hiệu quả nhằm cải thiện tình trạng tài chính của mình [5].

2.2.1.3. GDTC cho trẻ em

GDTC cho trẻ em bao gồm các kiến thức về tài chính, về tiền bạc, cách quản lý khôn khéo, hiệu quả và thông minh nhất số tiền của mình. Từ đó, giúp trẻ nhận thức giá trị của tiền, biết quản lý tài chính cá nhân và hình thành thái độ, thói quen tài chính tốt. Mục tiêu của việc GDTC cho trẻ là giúp HS có thể đưa ra các quyết định về tài chính phù hợp nhất, tránh những sai lầm, có thể kháng lại những áp lực tài chính từ bạn bè, xã hội trong tương lai. Hay giáo dục về tài chính cho trẻ em là dạy cho trẻ biết: Tiền là gì? Làm thế nào để có tiền? Tiền là do lao động mà có, chỉ tiêu thế nào cho hiệu quả và ý nghĩa? Những giá trị liên quan đến tiền bạc như sự chia sẻ, giúp đỡ hay làm từ thiện, biết tích lũy và sử dụng tiền để đầu tư sinh lời.

2.2.2. Cách tiếp cận nghiên cứu

2.2.2.1. Từ đặc điểm nhận thức của HS tiểu học

Theo nghiên cứu về quá trình hình thành thói quen ở trẻ nhỏ của Đại học Cambridge (2013), thói quen sử dụng tiền định hình từ khi trẻ lên 7 tuổi. Với độ tuổi còn nhỏ, HS khó nhận thức mọi thứ xung quanh đúng đắn nếu không có sự tác động tích cực cũng như các biện pháp giáo dục phù hợp từ gia đình, nhà trường và xã hội [6]. Như vậy, việc dạy trẻ biết tiết kiệm và sử dụng tiền hợp lý ở giai đoạn HS tiểu học rất cần thiết. Mặt khác, các nội dung này cần được dạy một cách hệ thống và HS được thực hành thường xuyên để hình thành kỹ năng quản lý tài chính là yêu cầu cấp thiết đặt ra [2].

2.2.2.2. Từ thực tiễn

Theo khảo sát của Tổ chức Cứu trợ trẻ em quốc tế, khoảng 86% HS được cha mẹ cho tiền tiêu vặt, nhưng trong số đó có đến 68% chỉ tiêu không có kế hoạch. Đa phần các em chi tiêu cho nhu cầu cá nhân, gặp gỡ bạn bè như ăn uống, đi chơi, xem phim, mua đồ chơi, quần áo, mua truyện và những món đồ mình thích. Chính vì vậy, 77% HS, sinh viên cho biết gặp khó khăn khi có chi tiêu đột xuất và 8% không biết làm thế nào để có tiền. Cuộc khảo sát của tổ chức này cũng cho thấy, một bộ phận thanh thiếu niên chưa hiểu được giá trị sức lao động, thiếu cân nhắc khi chi tiêu. 100% phụ huynh cho rằng việc giáo dục cho con biết giá trị của đồng tiền, biết quý công sức, hiểu những vất vả của cha mẹ trong việc kiếm tiền là hết sức cần thiết. 70% phụ huynh cho rằng nên để các em tự quản lý chi tiêu, tập cho biết việc xài tiền và nên giáo dục những kiến thức này bắt đầu từ 11 – 12 tuổi. Tuy nhiên, hầu hết phụ huynh không biết nên làm như thế nào hoặc đã làm nhưng không biết đã đúng chưa [10]. Ở Thành phố Hồ Chí Minh, kết quả khảo sát cho thấy HS được phụ huynh cung cấp số tiền nhiều hơn 20 nghìn/ngày và từ 10 nghìn đến 20 nghìn/ngày tăng dần từ khối 1 (44,9%) đến khối 5 (89,2%). Số tiền này thường

được HS sử dụng trong ngày vào mục đích ăn uống (77%), một số ít dùng để mua đồ dùng học tập (16%). Như vậy, đa số HS có thói quen chi tiêu ngắn hạn, chưa ý thức về những mục tiêu, kế hoạch tài chính dài hạn.

2.2.2 Từ triết lý về GDTC

Việc đưa các kiến thức về quản lý tài chính vào chương trình giáo dục phổ thông là một xu thế của thời đại, giúp HS nhận thức đúng về giá trị của tiền và sức lao động, biết sử dụng tiền một cách hiệu quả. Từ đó, phát triển các kỹ năng cần thiết để quản lý thành công tài chính của chính bản thân ở tuổi trưởng thành. Một số nghiên cứu đã chỉ ra để GDTC đạt hiệu quả cao cần phải tích hợp vào trong các vấn đề giáo dục xã hội của HS [7]. Dạy học về tiền bạc, sẽ giúp trẻ em khám phá các mối quan hệ của việc kiếm tiền để chi tiêu và tiết kiệm. Sự hiểu biết về tài chính này có thể bắt đầu ở độ tuổi còn nhỏ với các khái niệm tiền đơn giản như đếm tiền xu và thay đổi mua hàng. Trẻ lớn hơn có thể tìm hiểu về tài khoản tiết kiệm, cân bằng sổ sách và tạo ngân sách cá nhân [2]. Điều quan trọng để dạy một khái niệm chính là cho trẻ em trải nghiệm. Năm 2005, OECD khuyến cáo rằng GDTC là một quá trình giáo dục trong một thời gian dài và nên được dạy ở trường học để đảm bảo tính công bằng và hiệu quả. Dạy cho trẻ biết cách tiết kiệm tiền và quản lý tài chính không phải chuyện chỉ nói một lần là xong, mà nên bắt đầu khi trẻ còn nhỏ và tiếp tục khi trẻ lớn lên để trở thành thói quen hàng ngày. GDTC nên xây dựng thành các chương trình trong trường học theo từng giai đoạn giáo dục, cho phép trẻ em có được kiến thức và kỹ năng để xây dựng hành vi tài chính có trách nhiệm [8].

2.2.3. Từ chương trình giáo dục

Theo chương trình giáo dục phổ thông mới, nội dung GDTC được tích hợp trong các môn học và hoạt động học tập của HS. Trong hoạt động trải nghiệm và hoạt động trải nghiệm – hướng nghiệp, GDTC là một trong những nội dung xuyên suốt, được lồng ghép vào các “Yêu cầu cần đạt” trong từng mạch nội dung hoạt động. Đối với cấp tiểu học, hoạt động trải nghiệm hình thành cho HS thói quen tích cực trong cuộc sống hằng ngày, chăm chỉ lao động; thực hiện trách nhiệm khi ở nhà, ở trường và địa phương; biết tự đánh giá và tự điều chỉnh bản thân; hình thành những hành vi giao tiếp, ứng xử có văn hoá; có ý thức hợp tác nhóm và hình thành được năng lực giải quyết vấn đề [1]. Để đảm bảo hoàn thành mục tiêu chương trình, GDTC cần chú trọng việc hình thành cho HS những kỹ năng quản lý tài chính như: kỹ năng lên kế hoạch ngắn hạn/ dài hạn, kỹ năng tự đưa ra quyết định, kỹ năng tự điều chỉnh ham muốn của bản thân, kỹ năng kinh doanh – đầu tư. Qua đó, góp phần hình thành và phát triển năng lực tự chủ, năng lực giải quyết vấn đề, năng lực hợp tác và năng lực tính toán. Với quan điểm xây dựng chương trình được thiết kế theo hướng vừa đồng tâm vừa tuyến tính, việc triển khai GDTC cần có sự liên tục, phát triển về mặt nội dung và hình thức qua từng khối lớp. Do đó, đòi hỏi sự tổng hợp, chọn lọc những kiến thức tài chính và xây dựng hệ thống các nguyên tắc, mạch nội dung cụ thể.

2.2.4. Phương pháp nghiên cứu

Trong nghiên cứu này chúng tôi sử dụng phương pháp nghiên cứu lý thuyết để phân tích và tổng hợp các nội dung liên quan đến đặc điểm tâm sinh lý của HS tiểu học, nội dung và phương pháp GDTC cho HS tiểu học, chương trình giáo dục phổ thông ở tiểu học theo định hướng phát triển năng lực của Hoạt động trải nghiệm ở tiểu học. Sau đó, căn cứ trên nguyên tắc GDTC là SOS của hầu hết các quốc gia đã thực hiện trong trường học, để thiết kế thành hệ thống các nội dung GDTC cho từng giai đoạn phát triển của HS tiểu học. Thời gian thực hiện nghiên cứu từ tháng 01 năm 2019 đến tháng 04 năm 2019.

2.3. Thiết kế nội dung và hoạt động giáo dục tài chính trong hoạt động trải nghiệm cho học sinh tiểu học

Dựa trên các yêu cầu về mạch nội dung và nội dung của Hoạt động trải nghiệm ở tiểu học theo chương trình giáo dục phổ thông 2018, chúng tôi đã tích hợp các nội dung GDTC cho HS

(Bảng 1). Nguyên tắc thực hiện GDTC là tiết kiệm – từ thiện – chi tiêu SOS (S.O.S: Saving – offering – spending) và dựa trên quan điểm xây dựng chương trình đồng tâm, tuyến tính, để thiết kế hệ thống các nội dung và hoạt động dạy học GDTC chi tiết như Bảng 2.

Bảng 1. Bảng các nội dung liên quan đến GDTC trong Hoạt động trải nghiệm ở tiểu học trong chương trình GDPT 2018 [1]

Lớp	Mạch nội dung hoạt động	Nội dung	Yêu cầu cần đạt	Nội dung GDTC
1	Hoạt động hướng đến xã hội	Hoạt động xây dựng cộng đồng	Tham gia một số hoạt động xã hội phù hợp với lứa tuổi	Một số cách giữ tiền tiết kiệm: Thực hành làm vật dụng giữ tiền từ nguyên liệu tái chế.
2	Hoạt động hướng vào bản thân	Hoạt động rèn luyện bản thân	Nhận biết đồng tiền được sử dụng trong trao đổi hàng hoá.	Tìm hiểu các mệnh giá tiền Việt Nam.
	Hoạt động hướng đến xã hội	Hoạt động chăm sóc gia đình	Trao đổi được với người thân về một số hoạt động chung trong gia đình.	Tiết kiệm trong gia đình
		Hoạt động xây dựng cộng đồng	Biết thể hiện sự đồng cảm và chia sẻ với người gặp hoàn cảnh khó khăn trong cuộc sống và trong hoạt động vì cộng đồng.	Lớp chúng mình là một gia đình: Tham gia lập và thực hiện “kế hoạch tiết kiệm” để tạo niềm vui cho bạn cùng lớp.
3	Hoạt động hướng vào bản thân	Hoạt động khám phá bản thân	Nhận ra được những nét riêng của bản thân.	Những nguyên tắc của tỉ phú
		Hoạt động rèn luyện bản thân	Xác định được những thứ thực sự cần mua để tránh lãng phí trong một số tình huống cụ thể.	Phân biệt cần – muốn
	Hoạt động hướng đến xã hội	Hoạt động chăm sóc gia đình	Tìm hiểu được thu nhập của các thành viên trong gia đình.	Tiền của em từ đâu đến?
		Hoạt động xây dựng cộng đồng	Thực hiện được một số việc làm phù hợp với lứa tuổi thể hiện sự quan tâm đến các thành viên trong cộng đồng. Tham gia một số hoạt động tình nguyện, do nhà trường, địa phương tổ chức.	Cho đi và từ thiện

4	Hoạt động hướng vào bản thân	Hoạt động rèn luyện bản thân	Lựa chọn được mặt hàng muốn mua phù hợp với khả năng tài chính của bản thân và gia đình.	Tiêu dùng thông thái
	Hoạt động hướng đến xã hội	Hoạt động chăm sóc gia đình	So sánh được giá các mặt hàng phổ biến trong sinh hoạt hằng ngày của gia đình và có ý thức tiết kiệm cho gia đình.	Tiết kiệm ngân hàng
		Hoạt động xây dựng cộng đồng	Tham gia tích cực vào các hoạt động đền ơn đáp nghĩa và hoạt động giáo dục truyền thống ở địa phương	Cho đi và từ thiện
5	Hoạt động hướng vào bản thân	Hoạt động rèn luyện bản thân	Tham gia lập kế hoạch kinh doanh dựa trên hoạt động do trường tổ chức.	Tiêu dùng thông thái
	Hoạt động hướng đến xã hội	Hoạt động chăm sóc gia đình	Biết lập sổ tay ghi chép chi tiêu của gia đình.	Đầu tư Sổ chi tiêu ước mơ

Để thực hiện GDTC theo nguyên tắc SOS, trong nghiên cứu này bước đầu sẽ từng bước hình thành ý thức và kĩ năng tiết kiệm (S: saving) cho HS thông qua thực hành cá nhân, nhóm và cho toàn lớp. với thời gian để thực hiện kế hoạch tiết kiệm kéo dài từ 1 đến 4 tuần. Giai đoạn lớp 4 và 5, HS được làm quen với hình thức gửi tiết kiệm ở các ngân hàng để có thể bắt đầu suy nghĩ cho những kế hoạch dài hạn. Cùng với hoạt động tiết kiệm, một số hoạt động từ thiện (O: offering) trong phạm vi lớp học, khối học và mở rộng ra khu phố, cộng đồng được thiết kế song hành để HS được rèn luyện phẩm chất nhân ái. Các hoạt động cũng đồng thời thực hiện nguyên tắc chi tiêu (S: saving) thông minh dưới hình thức các trò chơi và dự án trải nghiệm để HS tự đúc kết bài học cho bản thân. HS lớp 4 và 5 được cùng nhau làm “dự án kinh doanh” nhỏ để bước đầu làm quen với việc kinh doanh và hiểu hơn về tầm quan trọng của việc quản lí tài chính cá nhân.

Bảng 2. Bảng nội dung và hoạt động GDTC trong Hoạt động trải nghiệm ở tiểu học

Lớp	Nội dung GDTC	Hoạt động tổ chức
1	Một số cách giữ tiền tiết kiệm	Chủ đề “Con heo tiết kiệm”: 1 tiết. GV giao nhiệm vụ về nhà trước: (1) Hỏi người thân trong gia đình thường sử dụng cách gì để giữ tiền tiết kiệm và ghi lại; (2) Suu tầm một số chai nhựa tái chế. Hoạt động ở lớp: - HĐ1: Các bạn trong nhóm chia sẻ với nhau về những cách giữ tiền tiết kiệm mà mình biết. - HĐ2: Từ những chai nhựa các em mang đến lớp, GV hướng dẫn HS làm một chú heo tiết kiệm cho riêng mình từ vật liệu tái chế.
	Tìm hiểu	Chủ đề: “Tiền Việt Nam”: 03 tiết - HĐ1: Trò chơi “Hái lộc”: GV chuẩn bị một số bao lì xì bên trong có

2	các mệnh giá tiền Việt Nam	chứa các tờ tiền (lựa chọn 4 mệnh giá tiền/ tiết). Sau đó, đính các bao lì xì lên mô hình cây mai/cây đào. Mỗi nhóm lần lượt lựa chọn bao lì xì và cố gắng đọc đúng mệnh giá trên tờ tiền. - HĐ2: Đọc theo trạm: GV chuẩn bị các thẻ đọc ghi thông tin về các địa danh được in phía sau tờ tiền, dán xung quanh lớp học. Các nhóm lần lượt di chuyển qua từng trạm -> đọc thông tin -> hoàn thành phiếu đọc.
	Tiết kiệm trong gia đình	Chủ đề: “Tiết kiệm trong gia đình” - GV Giao nhiệm vụ về nhà trước bao gồm: (1) HS chọn ra 10 món đồ bất kỳ trong gia đình. Điều tra về món đồ đó với các yêu cầu sau: (1) Giá của món đồ là bao nhiêu ?; (2) Gia đình mình mua món đồ đó khi nào? Ở đâu ?; (3)Thời gian sử dụng trung bình là bao lâu? - Hoạt động ở lớp: + HĐ 1: HS chia sẻ kết quả điều tra được trước nhóm/lớp; + HĐ 2: Các nhóm thống kê lại những món đồ chỉ mua 1 lần và những món đồ mua nhiều lần; Cả lớp đề xuất cách tiết kiệm cho từng nhóm đồ đã thống kê. - Dẫn dò: HS về nhà trao đổi với ba mẹ về những giải pháp tiết kiệm mình tìm hiểu được và cùng áp dụng trong thời gian tiếp theo.
	Lớp chúng mình là một gia đình	Dự án: “Chung tay giúp đỡ người khó khăn”: 4 tuần - Tuần 1: HS cùng tìm hiểu và giới thiệu những hoàn cảnh khó khăn trong lớp, ngoài lớp hoặc nhân viên của nhà trường. + Cả lớp cùng đề xuất những món quà để hỗ trợ người bạn/nhân viên đó. Nhiệm vụ về nhà: HS tự tìm hiểu giá tiền và địa điểm/cách mua món đồ mà nhóm mình phụ trách. - Tuần 2, 3: HS chia sẻ kết quả tìm hiểu của mình. Cả lớp cùng lựa chọn cách thông minh nhất để mua được những món quà mình dự kiến. Các nhóm tự tính toán chi phí mình cần. Sau đó lên kế hoạch tiết kiệm trong 2 tuần tiếp theo. - Tuần 4: Các bạn mang phần quà của nhóm mình đến lớp. GV tổ chức trao quà cho HS tại lớp hoặc đại diện lớp đến thăm gia đình.
3	Những nguyên tắc của tỉ phú	Chủ đề: “Cùng học cách quản lý tài chính của tỉ phú”: 1 tiết - GV chuẩn bị các phiếu đọc chứa thông tin về tiểu sử và câu chuyện tài chính của các tỉ phú nổi tiếng ở Việt Nam và thế giới. Ví dụ: Bill Gates, Warren Buffet, Adele, Fred DeLuca, Phạm Nhật Vượng, ... dán xung quanh lớp học. - HĐ 1: HS có 15 phút để di chuyển quanh lớp học và ghi nhận những bí quyết sử dụng tiền mà em ấn tượng nhất. Sau khi di chuyển, HS ghép nhóm ngẫu nhiên từ 5 – 7 thành viên, cùng nhau tham gia trò chơi RUNG CHUÔNG VÀNG. - HĐ 2: Trò chơi RUNG CHUÔNG VÀNG: Nội dung trò chơi gồm những câu hỏi về tài chính và các bí quyết sử dụng tiền của các tỉ phú mà các em vừa tìm hiểu. Ở mỗi nguyên tắc, GV sẽ dừng lại giải thích giúp HS tự rút ra bài học thú vị từ cách quản lý tài chính của các tỉ phú. - HĐ 3: Kết thúc trò chơi, HS chọn một nguyên tắc mà mình thích nhất, chia sẻ lại với nhóm mình: Nguyên tắc đó là gì? Của ai? Lí do vì sao em

		chọn nguyên tắc này? Em định áp dụng nguyên tắc này như thế nào? + GV mời một vài HS chia sẻ trước lớp. - GV Kết luận: Mỗi tí phú đều có những nguyên tắc riêng khi quản lí tài chính. Tương tự, mỗi HS cũng sẽ có những “nguyên tắc” riêng khi sử dụng tiền. Quan trọng nhất là tìm ra nguyên tắc phù hợp với mình và áp dụng đúng cách để quản lí hiệu quả nhất túi tiền của mình.
	Phân biệt cần – muốn	Workshop: “Em yêu khoa học”: 1 tiết - Lớp học sẽ bố trí thành 3 trạm dừng. Ở mỗi trạm, GV chuẩn bị sẵn yêu cầu thí nghiệm. - HĐ 1: Mỗi nhóm sẽ được cung cấp một chi phiếu (thay cho tiền mặt) để mua dụng cụ và nguyên vật liệu tiến hành thí nghiệm. + Sau khi hoàn thành thí nghiệm, HS điền vào phiếu bài tập được chuẩn bị sẵn. Nếu điền đúng, sẽ được thưởng một số tiền tương ứng. Nếu HS mua quá nhiều vật liệu không cần thiết, sẽ không đủ tiền mua vật liệu để thực hiện hết các thí nghiệm. + Khi kết thúc trò chơi, GV tổng kết số tiền còn lại của mỗi nhóm. Sau đó, liên hệ thực tế cuộc sống: Chúng ta sẽ có nhu cầu cần và muốn. Nhưng nếu chúng ta mua quá nhiều thứ mình muốn thì mình sẽ mất nhiều tiền, không đủ chi trả cho thứ mình cần. - HĐ 2: Ghép tranh. + GV chuẩn bị hình ảnh của những nhu cầu cần – muốn trong cuộc sống hằng ngày. Nhiệm vụ của mỗi nhóm là từng thành viên sẽ lên dán chính xác món hàng đó vào đúng vị trí “Thứ mình cần” và “Thứ mình muốn”. - HĐ 3: GV tổng kết
	Tiền của em từ đâu đến?	Dự án: “Tôi là ai?": 4 tuần - Tuần 1: Điều tra thông tin: HS điều tra về công việc hiện tại của ba mẹ. Mỗi HS mang theo ảnh gia đình mình và giới thiệu với cả lớp về: Các thành viên trong gia đình, nghề nghiệp của ba mẹ, công việc cụ thể của ngành nghề đó và cảm nghĩ về công việc của đó. Sau đó, dựa vào phần chia sẻ của HS, GV ghép HS có cha/mẹ cùng nhóm ngành nghề với nhau. - Tuần 2: Mỗi nhóm sẽ tự tạo ra một bộ trang phục đặc trưng cho ngành nghề bằng cách sử dụng giấy roki, cắt dán và vẽ trang trí cho phù hợp. - Tuần 3: Tiếp tục hoàn thiện bộ trang phục của nhóm mình. GV có thể gợi ý cho HS vẽ thêm các vật dụng của ngành nghề. - Tuần 4: Tổ chức cuộc thi biểu diễn thời trang. + GV tổng kết dự án và rút ra bài học: Ba mẹ chúng ta đều phải có một công việc, phải lao động thì mới nhận được tiền lương để nuôi sống cả gia đình. Vì vậy, chúng ta phải biết quý trọng đồng tiền và phụ giúp ba mẹ các công việc nhà để ba mẹ có thêm thời gian nghỉ ngơi sau một ngày làm việc.
	Cho đi và	Dự án “Ngày hội yêu thương”: 4 tuần (GV tìm và kết hợp với một mái ấm hoặc trại trẻ mồ côi để cùng nhau tổ chức “Ngày hội yêu thương”) - Tuần 1: + HĐ1: GV giới thiệu với HS về “Ngày hội yêu thương”. GV dẫn dắt để

	từ thiện	HS chủ động đảm nhận các nhiệm vụ trong ngày hội, cụ thể là nhiệm vụ vào bếp cùng các bạn nhỏ ở mái ấm. HS thảo luận nhóm và đề xuất món ăn mình có thể tự tay thực hiện. Mỗi nhóm thống nhất chọn ra một món ăn. Sau đó, liệt kê các nguyên liệu cần chuẩn bị và dự kiến số tiền mỗi thành viên cần chuẩn bị. - Tuần 2: Mỗi HS nhận được một phiếu chi tiêu để lên kế hoạch tiết kiệm trong 2 tuần kế tiếp. NHẬT KÝ CHI TIÊU Em tên là: Học sinh lớp:Nhóm: Em cần tiết kiệm số tiền là: Đề sử dụng vào việc: <table><tr><th>Ngày</th><th>Số tiền cần tiết kiệm</th><th>Số tiền em tiết kiệm được</th><th>Em có số tiền này từ đâu?</th></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table> + GV hướng dẫn HS sử dụng “Nhật ký chi tiêu” để đặt mục tiêu và ghi nhận việc tiết kiệm tiền của mình. - Tuần 3: Buổi sáng: HS tiến hành đi siêu thị để mua các nguyên liệu cần thiết; Buổi chiều: HS đi chuyển đến Mái ấm và cùng tham gia “Ngày hội yêu thương”. - Tuần 4: HS chia sẻ cảm nghĩ về dự án và những thuận lợi, khó khăn trong quá trình tham gia dự án. GV tổng kết.	Ngày	Số tiền cần tiết kiệm	Số tiền em tiết kiệm được	Em có số tiền này từ đâu?																
Ngày	Số tiền cần tiết kiệm	Số tiền em tiết kiệm được	Em có số tiền này từ đâu?																			
4	Tiêu dùng thông thái	Chủ đề “Sử dụng tiền hiệu quả”: Thời gian: 1 tiết - HĐ 1: GV chia lớp thành 4 nhóm và chuẩn bị các hộp bí mật chứa gợi ý giấu trong lớp học. Đặt vấn đề: Bạn A phát hiện ra 3 cách thức bí mật để giúp các bạn sử dụng tiền hiệu quả nhất và thông minh nhất. Nhưng bạn vô tình để lạc mất quyển sổ ghi chép trong căn phòng. Các nhóm hãy tìm các gợi ý xung quanh căn phòng và sử dụng chúng để biết 3 cách thức bí mật đó là gì nhé! Mỗi đội có 3 hộp bí mật chứa 3 nhiệm vụ cần hoàn thành để nhận các từ khóa, gợi ý. (1) Lên kế hoạch; (2) So sánh giá; (3) Đợi một tuần rồi quay lại. - HĐ 2: HS thực hiện - GV tổng kết																				
	Cho đi và từ thiện	Thực hiện tương tự ở lớp 3 nhưng đối tượng tham gia là HS và các bạn nhỏ trong bệnh viện ung bướu, với chủ đề “Ngày hội yêu thương” - Tuần 1: GV gợi ý cho HS một số món quà nhỏ để tặng cho các bệnh nhân nhí bị ung thư trong bệnh viện ung bướu. Sau đó, dự kiến số tiền mỗi thành viên cần chuẩn bị. - Tuần 2: Mỗi HS nhận được một phiếu chi tiêu để lên kế hoạch tiết kiệm trong 2 tuần kế tiếp (tương tự như lớp 3). - Tuần 3: Buổi sáng: HS cùng GV đi mua các món quà đã lên kế hoạch																				

		và đi chuyển đến bệnh viện tham gia “Ngày hội yêu thương”. - Tuần 4: HS chia sẻ cảm nghĩ về dự án và những thuận lợi, khó khăn trong quá trình tham gia dự án. GV tổng kết.
	Tiết kiệm ngân hàng	Chủ đề: “Tiết kiệm trong ngân hàng”: 1 tiết - HĐ1: Mỗi nhóm được phát một tờ giấy gửi tiền theo mẫu của một số ngân hàng và điền đầy đủ các thông tin còn trống theo yêu cầu. Số tiền gửi là 10 000 đồng. - HĐ 2: Mỗi nhóm hãy tính số tiền lãi trong 06 tháng khi gửi vào trong ngân hàng với lãi suất khác nhau và so sánh số tiền có được sau 06 tháng tiết kiệm trong ngân hàng. - HĐ 3: So sánh số tiền cuối cùng với các nhóm khác và đưa ra quyết định nên hay không nên gửi tiền vào trong ngân hàng - GV tổng kết.
5	Tiêu dùng thông thái	Dự án: “Bữa tiệc vui vẻ”: 4 tuần - Tuần 1: HS cùng nhau thảo luận và đề xuất ý tưởng tổ chức buổi tiệc liên hoan của lớp. Sau đó, mỗi nhóm phân chia nhau đảm nhận các công việc cần chuẩn bị cho buổi tiệc gồm: 1/ Trang trí; 2/ Đồ ăn; 3/ Đồ uống; 4/ Phần thưởng. Nhiệm vụ: Mỗi nhóm có một tuần để lên kế hoạch và lựa chọn những nguyên vật liệu, món đồ nhóm mình cần mua và giá tiền dự kiến của từng món đồ. - Tuần 2: Các nhóm lần lượt trình bày kế hoạch của nhóm mình. Sau đó, cả lớp sẽ thống nhất những thứ cần mua để chuẩn bị cho liên hoan lớp. Từ những món hàng đã thống nhất, HS đề xuất các kênh mua hàng mà các em biết: Tiki, Lazada, Shopee, ... Nhiệm vụ: Các nhóm sẽ so sánh giá và chọn ra kênh mua hàng tiết kiệm nhất. Nếu giá tiền các món hàng của đủ thì có thể kết hợp với nhau để được freeship. - Tuần 3: Các nhóm báo cáo tiến độ thực hiện công việc của mình. - Tuần 4: Các nhóm chia sẻ thành quả của nhóm mình và những thuận lợi, khó khăn trong quá trình thực hiện công việc của nhóm mình. - GV tổng kết và liên hoan lớp.
	Đầu tư	Dự án “Con đã lớn khôn”: 4 tuần - Tuần 1: Lập kế hoạch kinh doanh: Để chuẩn bị kinh phí cho Lễ tri ân và trưởng thành, GV và HS cùng lập một kế hoạch kinh doanh: + Lựa chọn mặt hàng: Các nhóm thảo luận và đề xuất sản phẩm mà mình muốn kinh doanh. HS có thể tự tay làm hoặc mua đi bán lại. Sau đó, tập thể lớp thống nhất và chọn ra 1 – 2 sản phẩm kinh doanh. + Mục tiêu: GV gợi ý để HS tự đặt mục tiêu bán hàng của tập thể lớp, của nhóm và của từng cá nhân. Thị trường: có thể bán trong ngày họp phụ huynh HS cuối năm/công viên/chợ. + Thời gian: Ngày họp mặt Cha mẹ HS hoặc cuối tuần. + Nguồn hàng: HS đề xuất nơi mua sỉ sản phẩm hoặc cách làm sản phẩm thủ công. - Tuần 2: Nhập hàng hoặc tiến hành làm các sản phẩm thủ công. + Sau đó, GV hỗ trợ HS phân chia nhiệm vụ, thời gian bán và địa điểm bán. Chú ý: Nếu bán ở ngoài trường thì cần tổ chức để HS đi bán theo

	nhóm, có sự giám sát của GV và cùng một ngày, cùng một địa điểm, trong phạm vi nhất định. - Tuần 3: Tổ chức các buổi bán hàng theo kế hoạch đã phân chia. - Tuần 4: Tổng kết dự án. + HS tự tính toán và báo cáo phần doanh thu của nhóm mình. + Các nhóm chia sẻ những khó khăn, thuận lợi và cảm xúc trong quá trình thực hiện dự án.
Sổ chi tiêu ước mơ	Chủ đề “Sổ chi tiêu gia đình”: 1 tiết - Hoạt động 1: HS sưu tầm hóa đơn điện, nước, hóa đơn tiêu dùng, sức khỏe, ... Sau đó, ghi chép lại và so sánh sự chênh lệch giữa các tháng. Tính tổng các hóa đơn để ước lượng các khoản chi tiêu hàng tháng của gia đình mình. + HS phỏng vấn người thân để tìm hiểu thêm các khoản chi tiêu phát sinh khác. - Hoạt động 2: GV cùng HS xây dựng “Nhật ký chi tiêu”. GV gợi ý một số nội dung cần có: Khoản chi tiêu, Số lượng, Thành tiền, Tổng... Sau đó, HS tự điền và hoàn thành “Nhật ký chi tiêu” của gia đình mình. - Hoạt động 3: HS xem lại Nhật ký chi tiêu và suy nghĩ xem có những khoản nào mình có thể giảm bớt chi phí để tiết kiệm tiền cho gia đình. Sau đó, điền vào nhật ký chi tiêu ước mơ của gia đình mình trong tháng mới. - Hoạt động 4: HS chia sẻ về “Nhật ký chi tiêu” và những việc mình sẽ làm trong thời gian tới để tiết kiệm chi tiêu cho gia đình. Về nhà, HS chia sẻ lại với ba mẹ của mình để cùng nhau thực hiện.

3. Kết luận

Nghiên cứu đã xây dựng được 05 nội dung và hoạt động GDTC trong Hoạt động trải nghiệm cho từng giai đoạn phát triển của HS tiểu học tại Thành phố Hồ Chí Minh. Nguyên tắc thực hiện GDTC là tiết kiệm – từ thiện – chi tiêu SOS và dựa trên quan điểm xây dựng chương trình đồng tâm, tuyến tính, để thiết kế hệ thống các nội dung và hoạt động dạy học GDTC. Các hoạt động GDTC đã được thiết kế minh họa cho nội dung GDTC sẽ được thực nghiệm trong nghiên cứu tiếp theo để đánh giá tính hiệu quả.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018. *Chương trình hoạt động trải nghiệm*. <https://moet.gov.vn/tintuc/Pages/tin-hoat-dong-cua-bo.aspx?ItemID=5755>.
- [2] A. Amagir, W. Groot, H. Maassen van den Brink, and A. Wilschut, 2018. *A review of financial-literacy education programs for children and adolescents* *Citizsh. Soc. Econ. Educ.*, vol. 17, no. 1, pp. 56–80.
- [3] Flore-Anne Messy and Chiara Monticone, 2016. *Financial Education Policies in Asia and the Pacific*, ISSN: 20797117 (online).
- [4] Yoshino, Naoyuki and Morgan, Peter J. and Wignaraja, Ganeshan, 2015. *Financial Education in Asia: Assessment and Recommendations*. ADBI Working Paper 534. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2641681>.

- [5] A. Atkinson. and F. Messy, 2013. *Promoting Financial Inclusion through Financial Education – OECD/INFE Evidence, Policies and Practice*. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions.
- [6] David Whitebread and Sue Bingham University of Cambridge, 2013. *Habit Formation and Learning in Young Children*, moneyadviceservice.org.uk.
- [7] Batty, M., Collins, J.M., and Odders-White, 2015. *E. Experimental Evidence on the Effects of Financial Education on Elementary School Students' Knowledge, Behavior, and Attitudes*. J. Consum. Aff. 49, 69–96.
- [8] Bernheim, B.D., Garrett, D.M., and Maki, D.M, 2001. *Education and saving: The long-term effects of high school financial curriculum mandates*. J. Public Econ. 80, 435–465.
- [9] Mark C. Schug, Eric A. Hagedorn, Mary Suiter, 2005. *A Collaborative Approach to Financial Literacy in the Chicago Public School*.
- [10] <https://baomoi.com/da-so-hoc-sinh-khong-biet-cach-tieu-tien/c/14116326.epi>.

ABSTRACT

Design contents and activities of financial education in experience activities subject for primary students in Ho Chi Minh city

Giang Nguyen Minh, Chinh Vo Tran Nguyet

Department of Primary Education, Ho Chi Minh University of Education

Our research has built up the contents and activities of financial education basing on cognitive characteristics and programs of experience activity subject, which is oriented capacity development for primary students in Ho Chi Minh city. The contents of financial education are designed according to the SOS principle (saving - offering - spending) in discovering oneself, self-training, family care and community building activities of experience activity subject, which are suitable with different levels in accordance with each stage of primary students. Financial education activities are designed for independent lessons or projects lasting 4 weeks. Students work independently or in team to perform assignments relating to financial management.

Keyword: Financial education, experience activities, primary students, money, SOS.